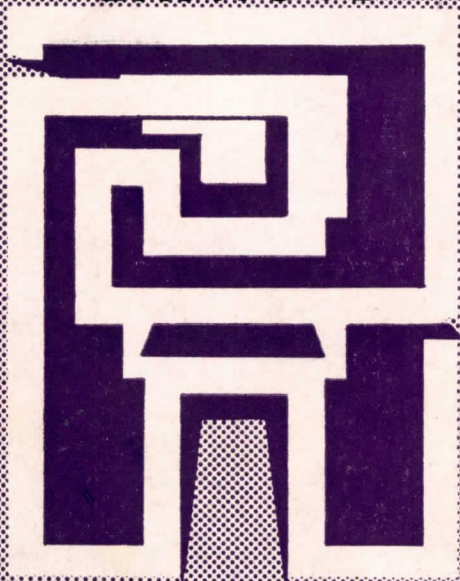

1972

FESTIVAL
ZÁJMOVÉ

UMĚLECKÉ
ČINNOSTI

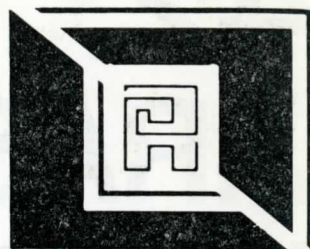
42.

JIRÁSKŮV HRONOV

42.

**JIRĀSKŮV
HRONOV
celostátní
přehlídka
amatér
ských
divadelních
souborů**

JIRÁSKŮV HRONOV

**festival
zájmově
umělecké
činnosti
1972
5/12 srpna**

SLOVO pro hosty

Po roce se opět setkáváme na Jiráskově Hronově, tentokrát už čtyřicátém druhém v pořadí soutěži, přehlídce a festivalu ochotnického divadla, které měly po celá léta jednoho společného jmenovatele: nevšední zájem o divadlo, motivovaný úsilím vytvářet v životě něco navíc tak, aby hodnotami vyjádřenými jevištní řečí hovořilo jasně a nekompromisně o nešvarech, aby se zamýšlelo nad lidskými možnostmi, vytvářelo prostor pro úsměv i posměšek. Žádná tradice nepřichází na svět snadno a pokud vznikne, neudrží ji při životě jen slova. Aby byla skutečně živá, přinášela pravdivé a ničím nezkeslené tvůrčí výsledky, to je závislé na aktivitě a iniciativě lidí, kteří ji vytvářejí i na podpoře celé společnosti a jejích institucí. Obojího se nám dostává v bohaté míře — amatérské divadlo, jak ukázaly letošní mezikrajové přehlídky, přitahuje stále více mladých lidí do divadelních souborů a s tím jsou spojeny mnohé změny v přístupech k problémům nejen divadelním, ale také k řešení otázek nejpálčivějších, provokujících nás téměř na každém kroku svou neodbytností a neodkladností. Společenská podpora amatérskému divadlu je vyjádřena nejen zájmem státních a stranických orgánů věnovaným Jiráskovu Hronovu jako nejzávažnější akcí na úseku amatérského divadla, ale současně také nevšední pozorností, projevující se ve všech směrech v měřítku okresů i krajů. Tento vztah ovlivňuje dramaturgickou, režijní i hereckou práci, orientuje soubory k inscenování pokrokových titulů naší i světové dramatiky. Předcházející ročníky Jiráskových Hronovů, přinášející v národním nebo celostátním kontextu nejlepší a nejvýznamnější výsledky celoroční práce amatérského divadla, tak mohly v plné míře vyjádřit situaci a tendence tohoto druhu zájmově umělecké činnosti a v rámci určitého období přispět k řešení naléhavých otázek dramaturgické, režijní a herecké práce v souborech.

Ale pojem Jiráskův Hronov neztělesňuje jen samotné výsledky, jichž bylo dosaženo v určitém období, znamená také velmi mnoho pro navazování vzájemných kontaktů mezi soubory i mezi jednotlivci. Přípravuje pádu pro tvůrčí vztahy

a jejich další rozvoj organizací diskusí, klubů a dalších podobných akcí, které se problematikou ochotnického divadla zabývají pod hlediskem přísně odborným a současně pod hlediskem neméně důležitým pro postižení smyslu a tendence, pod hlediskem společenským a kulturně politickým.

I letošní ročník Jiráskova Hronova, který má tentokrát celostátní charakter a už podruhé byl vyhlášován jako součást festivalu zájmové umělecké činnosti, odráží ve své programové skladbě, v divadelní i mimodivadelní části tato hlediska jako rozhodující faktory formující podstatnou měrou lidské vědomí. Zatímco divadelní část 42. Jiráskova Hronova shrnuje nejvýznamnější výsledky a úspěchy celoroční práce amatérských souborů, mimodivadelní část chce ve všech svých pořadech upozornit na celou oblast zájmové umělecké činnosti jak se rozvíjí na území Východočeského kraje. Z mnoha souborů a kolektivů našeho kraje i okresu se na Jiráskově Hronově uplatní jen ty nejlepší, ale přesto můžeme říci, že podíl všech na formování kulturního života je stejně důležitý. Má svůj význam i pro město Hronov, které se jedenkrát v roce stává hostitelem nejlepších reprezentantů amatérského divadla a možno říci i amatérského umění, město žijící v době mezi dvěma přehlídkami svým svěbytným životem v němž jsou chvíle všední i sváteční. K všedním okamžikům patří soustavná práce malého kolektivu lidí, scházejících se pravidelně na půdě MěstNV a připravujících do nejmenších podrobností tvář příštího festivalu, zajišťujících vždy několik měsíců předem všechny důležité věci, související s vytvářením přátelské a tvůrčí atmosféry, s ubytováním a stravováním návštěvníků, všechny prozaické záležitosti dotýkající se nás během jednoho srpnového týdne v podtextu každého vystoupení hostujících souborů, každé diskuse o společných otázkách.

Letošní Jiráskův Hronov je součástí festivalu zájmové umělecké činnosti vypsání pro rok 1972 a zahrnujícího celkem 32 národních soutěží a 42 akcí. Je vyvrcholením národních soutěží amatérských divadelních souborů o účast na celostátní přehlídce. Záštitu nad ním převzalo Ministerstvo kultury ČSR, Ministerstvo kultury SSR, Ústřední rada čs. odborového hnutí a Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže. Pořadatelé jsou Ústav pro kulturně výchovnou činnost — útvar ZUČ Praha, Osvětový ústav Bratislava, Krajský národní výbor a Krajská odborová rada v Hradci Králové, Okresní národní výbor, Okresní odborová rada a Okresní výbor Socialistického svazu mládeže v Náchodě spolu s Městským národním výborem v Hronově.

Program letošního Jiráskova Hronova se po celý rok formoval v práci divadelních souborů, krystalizoval do dnešní závěrečné podoby v okresních a krajských soutěžích i na mezikrajských přehlídkách, z nichž nejlepší představení vybrala ústřední porota na hronovský festival. Každé představení přináší na jeviště ozvláštněný problém, který může přinést mnoho zajímavých poznatků jak v diskusích, tak v životě.

Scházejme se právě v době, kdy vzpomínáme významu díla Zdeňka Nejedlého pro naši kulturu, literární i dramatické dílo Aloise Jirásky a pro samotný Jiráskův Hronov. Letošní rok je významný i z hlediska jubilea V. K. Klicpery, dramatika po mnohá léta opomíjeného a přesto přínášejícího na jeviště živé postavy v příbězích strhujících svou dramatickostí a vypáčeností. Vracíme se ve vzpomínkách k předcházejícím ročníkům Jiráskova Hronova, který se během let stal neodmyslitelným pojmem, událostí v mnohém jedinečnou a neopakovatelnou. Díky soustavné a náročné práci, díky zájmu a aktivitě lidí se Jiráskův Hronov dostal do povědomí široké veřejnosti jako výraz dlouholeté a přece stále živé tradice, která je rok od roku obohacována o nové prvky, o nové hodnoty nejen v jednotlivých inscenacích, ale také v proměnách vztahů souvisejících s aktuálností otázek, jimž se nikdo nemůže vyhnout, protože se na každém kroku vynořují a obrazeji naši pozornost tím či oním směrem. Správně se orientovat, zaměřit hledání směrem k pokrokovým cílům, to je snad sám akt tvorby s nímž souvisí každá dobrá práce a samozřejmě i práce divadelní. Jiráskův Hronov by se nikdy nemohl stát pojmem vyjadřujícím tradici, kdyby se v minulosti i v současnosti neopíral o tyto zásady. Je samozřejmé, že se staly jeho součástí, je nutné, abychom je ve všech směrech svou každodenní prací naplňovali. Jenom tak můžeme dosáhnout konkrétních výsledků, jasných cílů. Amatérské divadlo je svěbytnou součástí zájmové umělecké činnosti, má svou perspektivu v potřebě tvořit a v konfrontaci tvůrčích výsledků nachází svou novou tvář. Čtyřicátýdruhý Jiráskův Hronov je jen malým zastavením na této cestě, vítá své hosty upřímně a rád s přesvědčením, že stejně jako celé amatérské divadlo a všichni, kdo je pomáhají vytvářet, přispějí k naplňování nových a pokrokových snah.

MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR HRONOV

Čeští spisovatelé
ve společnosti
sovětských spisovatelů
v roce 1926 —
na snímku:
František Branislav,
Zdeněk Nejedlý,
Marie Majerová,
Bohumil Mathesius,
Josef Hora.
Foto ČTK

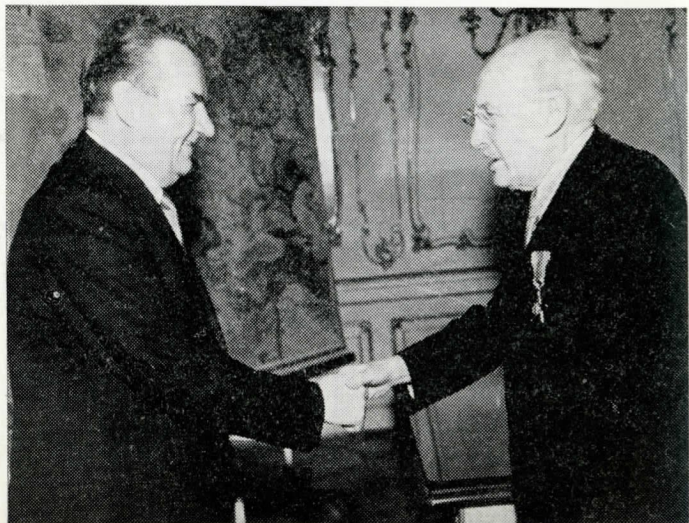
Z pražského Hradu ozval se hlas, na jaký jsme nebyli zvyklí v minulé republice. V odpověď na můj návrh, aby na Bílé hoře, v památném letohrádku Hvězda bylo zřízeno Jiráskovo muzeum a na mou žádost, aby k tomu účelu Hvězda, jež je majetkem pražského Hradu, byla propůjčena, prezident nejen vyhověl této žádosti, ale rozhovořil se vůbec o významu Jiráskově a o potřebě znova co nejvíce podepřít a rozvinout akci pro ještě větší zpopularizování Jiráska. A učinil další návrh a rozhodnutí, aby bylo vydáno i literární dílo Jiráskovo v novém, lidovém, a to znamená i tisícověm nákladu a vydání.

(Zdeněk Nejedlý — 4. listopadu 1948)

OTVÍRÁNÍ CEST

Zdeňku Nejedlému

Nikdo by neřekl, že tomu je už deset let, co zemřel jeden z nejvýznamnějších zakladatelů marxistické historiografie a kulturní politik — Zdeněk Nejedlý. Jeho badatelské dílo, vážící se k hledání smyslu národní kultury, kultury lidové,

zdůraznilo zákonitě a logicky tvorbu Boženy Němcové, Josefa Kajetána Tyla, Bedřicha Smetany a Aloise Jiráska, jako příklady nejnárodnějšího umění. Jsou Nejedlému pravým realismem, dilem ve všem vřsdu lidovým. Pro Nejedlého bylo samozřejmě, že úsilí analyzovat etický i tvůrčí příklad Jiráskův, ho přivedlo k zájmu o Jiráskovy Hronovy, přehlídky ochotnického divadla. Sám byl jedním z prvních, který pochopil, že jejich význam netkví jen v pietní oslavě díla Aloise Jiráska, ale že se musí stát výrazem pokrokových snah ochotnického divadla v zápase o novou dramaturgii i nový tvůrčí výraz v rodícím se socialistickém státě. Na příkladu Jiráskova Hronova známé gottwaldovské jiráskovské akce a při mnoha dalších počinech se ukázal Nejedlý jako nesmírně tvůrčí kulturní politik, který dovedl výsledky svého poznání proměnit v široce založenou akci s velkým dosahem působnosti. Jeho celoživotní kritické úsilí překonat buržoazní hodnocení našich dějin a celé naší literatury, našlo právě v díle Smetanově a Jiráskově velkou oporu. Ve studii Alois Jirásek a kritika ukázal kořeny útoků proti Jiráskovi, kořeny vycházející z třídní podmíněnosti tehdejší literatury i literární kritiky. A právě ve společenském zápase vidí Nejedlý růst Jiráskovo dílo a z tohoto zápasu také čerpá mimo jiné i důkazy pro jeho hodnoty tvůrčí, ideové i morální.

Čteme-li stránky Nejedlého díla věnované postavám českého umění můžeme sem přičíst i další osobnosti jako byl Vítězslav Hálek, Jan Neruda (jehož ruskou antologii vydal Nejedlý v Sovětském svazu), Tereza Nováková, Mikuláš Aleš, pokaždé vidíme, jak Nejedlý hodnotí jejich dílo v kulturně politickém kontextu doby, ve které vzniklo i doby, která se k nim hlásí. „Chci proto ukázat především na oněch třech zjevech, co bylo to co jim dalo takovou moc a sílu, ovládnout mysl lidu a vytvořit tak dílo, které i dnes žije, a dlouho ještě bude žít, zatímco tolik kdysi vynášených veličin dávno upadlo v zapomenutí, a prach se začíná ukládat i na mnohých dosud žijících“, píše Nejedlý v úvodu vydání studií pod souborným názvem Tyl-Hálek-Jirásek, a jasně těmito slovy naznačuje své kritické východisko k dílu umělce.

V tematicky mnohostranném díle (připomeňme jeho velkou práci o V. I. Leninovi) najdeme autorovo usilování o postihu česko-ruské a česko-sovětské kulturní kontinuity. Vedou k tomu bohaté styky Nejedlého se sovětskou uměleckou avantgardou, jeho několikaletý pobyt v SSSR. Byl mezi spoluzakladateli Společnosti pro hospodářské a kulturní sblížení s novým Ruskem v roce 1925, založil časopis Nové Rusko, redigoval tematické monografie o Sovětském svazu. Nejedlý i jako profesor Lomonosovovy university v Moskvě, kde přednášel české a slovenské dějiny, vykonal mnoho pro rozšíření pokrokových děl naší literatury mezi sovětskými čtenáři.

President republiky
Klement Gottwald
udělil prezidentu
Čs. akademie věd
dr. Zdeňku Nejedlému
„Rád budování
socialistické vlasti“
(1953).

Foto ČTK

15. června 1951 se konal
ve Smetanově divadle
slavnostní koncert
Alexandrova
pěveckého a tanečního
souboru Rudého
praporu Sovětské armády.
Po skončení koncertu
promluvil ministr
školsství, věd a umění
prof. Dr. Zdeněk Nejedlý
k národnímu umělci
RSESR, laureátu
Stalinovy ceny,
Borisu Alexandrovovi.
Foto ČTK

Soupis Nejedlého prací čítá zhruba 3 800 titulů. V jejich vývojové návaznosti vidíme Nejedlého bojovníka za novou společnost a tvůrce základů nové socialistické kulturní politiky, vytvářené po Únoru 1948. Najdeme jasně spojnice mezi zásadami, které Nejedlý formuloval o charakteru národního umělce, eticky silného a nekompromisního, v tzv. Sukově aféře v letech 1918-1919 a mezi kritickými principy, které vtělil do své studie Komunisté, dědici velikých tradic českého národa, která je a zůstává v pravém smyslu učebnicí socialistické kulturní politiky vzhledem k navázání na klasické dědictví minulosti. Vědecké dílo Nejedlého vždy směřovalo ke kulturně politickým závěrům, dávalo praxi socialistické kulturní politiky jednoznačné podněty. Lze jistě právem napsat, že první desetiletí tvorby socialistické kultury v Československu nese hluboké stopy Nejedlého myšlení, jeho nekompromisních postojů marxisty, který dovedl aplikovat na naše podmínky Leninovu teorii kulturní revoluce a kulturní politiky.

Je téměř symbolické, že posledním představením, které Zdeněk Nejedlý na Jiráskově Hronově viděl, byla inscenace Jiráskova Jana Roháče, kterou tehdy uváděl Kulturní dům ROH z Hradce Králové. Bylo to v době, kdy v rozděleném Berlíně hrozil nový válečný konflikt, kdy mladá Německá demokratická republika byla vystavena velkému tlaku revanšistických sil, hlásajících znovu teorie velkoněmectví a nepřátelství k socialismu. Tehdejší diváci chápali Jana Roháče jako aktuální příklad pro svou dobu. Nic nemohlo být pro Nejedlého větší odměnou než potvrzení jeho vědeckého poznání o smyslu Jiráskova díla v praxi.

Jiráskův Hronov a s ním i celé amatérské divadlo, prošel mnoha koncepcemi zápasil s omyly a překonával mnohé z nich. Jejich společným jmenovatelem bylo vždy hledání smyslu amatérské činnosti. Trvale však, přehlížíme-li dvaatřicetileté dějiny přehlídky, má platnost Nejedlého myšlenka o pevném ideovém spojení mezi tvůrcem a dílem v divadle, spojení, které mluví k aktuálním potřebám své doby, spojení, které chce být programově politické a tím i lidové a národní.

Přípravný výbor 42.

JIRÁSKOVA HRONOVA

Přípravný výbor 42. Jiráskova Hronova

Václav Vavroušek, ředitel Krajského kulturního střediska v Hradci Králové - předseda; Aleš Šik, místopředseda MěstNV v Hronově; František Rychtera, inspektor odboru kultury VěKNV v Hradci Králové; Edith Propilková, inspektorka odboru kultury ONV v Náchodě; Jaroslav Šindelář, Ústav pro kulturně výchovnou činnost - útvar ZUČ Praha; Eva Slováková, Ústav pro kulturně výchovnou činnost - útvar ZUČ Praha; dr. Olga Lichardová, Osvetový ústav Bratislava; Ladislav Lelík, pracovník OOR v Náchodě; Jiří Kmošťák, ředitel Okresního kulturního střediska v Náchodě; Antonín Stránský, ÚV SČDO; Lenka Dvořáková, OV SSM v Náchodě; Josef Vavříčka, Kruh přátel Jiráskova Hronova; Josef Kolman, ředitel ZK MAJ Hronov.

PROGRAM 42. JIRÁSKOVA HRONOVA

pátek

4. SRPNA
1972
V 15 A 19 HODIN

DŮM KULTURY ROH ZÁVODŮ VÍTĚZNÉHO ÚNORA
V HRADCI KRÁLOVÉ — MIMO PŘEHLÍDKU

ALOIS JIRÁSEK

LUCERNA

Režie: Emil Trnka

Dramaturgická úprava: Otakar Pelant

Hudební spolupráce: prof. Jan Holubec

Hudba: Dechový orchestr DK ROH ZVŮ

Výprava: Karel Křepelka, Otakar Pelant

Inspice a text:

Božena Šubrtová, Josef Šubrt

OSOBY:

Kněžna
Dvořan
Pan Franc
Vrchní
Dorníčka, komorná
Zajiček, učitelský
Michal)
Ivan) vodníci

Zoja Bílá
Josef Veselý
Josef Šubrt
Karel Křepelka
Iva Hnátková
Zdeněk Veverka
Standa Rosenkranc
František Hnátek

Patronát: JZD Turov, Tepna 06,
Východočeské dřevařské závody Hronov

Mušketýr
Kroužilka)
Votruba) rychtáři
Mlynář
Babička
Hanička
Braha, sekerník
Klásek
Kačenka, jeho žena
Barunka)
Kačenka) jejich děti
Zima, muzikant
Sejtko, muzikant

Zbyněk Václavík
Václav Felcman - Vráta Říha
Alois Mužák - PhMr Václav Kovář
Otakar Pelant
M. Hnátková - M. Prausová
Irena Krejcarová
Emil Trnka - Václav Týfa
Václav Vaňous
Zdena Holečková
Irenka Krejcarová
Sonička Krejcarová
Jarka Souček
Jarka Holec

Mušketýři, chasníci, družičky, vesničané

Děje se v minulém čase v zámecké zahradě, před mlýnem, na pasece, u lesního zámečku a pod lipou.

Hlavní přestávka po 3. obraze.

JIRÁSEK JINAK?

Nemělo by smyslu cokoliv dodávat k nejhranější české hře, národní báchorce Lucerně, kterou zná u nás téměř každý, kdyby... V báchorce našlo české drama zvláštní sílu již od dob Klicperových a hlavně Tylových. Je právě typické pro Jiráska, že báchorka v něm dovolila probudit sílu básníka české krajiny a lidi v ní, básníka noci, v níž je k přírodě nejbliž. Jestliže se o Lucerně říká, že je to český Sen noci svatojánské, není to zdvořilostní nadsázka, ale spíše pobídka inscenátorům. Na zlomu 19. a 20. století ožívá v Evropě žánr pohádkové hry, která pomáhala divadlu překonat pevné před-

pisý naturalismu a vymaňovala divadlo z dekadence a skepse konce století. Je zajímavé sledovat vztahy mezi Hauptmannovým Potopeným zvonem a Jiráskem, je třeba si všimnout Kva-pilovy Rusalky. Uvědomíme-li si, že právě v roce 1905, kdy vznikla Lucerna, inscenuje Max Reinhardt Shakespearův Sen noci svatojánské na točně, se zdůrazněním nálady lesa v noci, kdy tvary postav a věcí ožívají, máme tu velmi zhruba narýsovaný půdorys jedné z cest evropského divadelnictví. Svou životnost si zachovala tato cesta i v moderním divadle. To právě klade stále znova a znova úkol vyjádřit myšlenkový i citový smysl Lucerny novými prostředky. Každá hra je nutně svázána s dobou svého vzniku, s principy divadla, které tehdy platily. Ovzduší symbolismu se dotklo Jiráska v překrásném obraze hovořící lípy, vyjevující starou moudrost lidu. Z atmosféry lesa a krajiny vystupují symboly sdělující národní myšlenku. Lucerna má mnoho pamětníků, kteří si samozřejmě, jako každý z nás přejí opakování svého zážitku z první inscenace hry, kterou v životě shlédli. Scéna u lípy v posledním obraze je dnes pro inscenátory obtížná právě pro svůj symbolistický základ, kterým se však dnes umění již nevyjadřuje. Proto v dějinách dramaturgických úprav se soustřeďuje pozornost právě k této scéně. Povinností a jistě i touhou každého insenátora je podat dílo v myšlenkové celistvosti a emocionální síle. Moderní divadlo jasně definovalo adaptaci jako vnitřní přeskupení sil a prostředků ke komplexnosti díla, vzhledem k tvaru divadla, v němž je hra uváděna, i prostoru, do kterého je zasazena a v neposlední řadě i směrem k divákovi, jemuž je určena. Z dějin inscenací Lucerny na našem jevišti by se dala napsat kniha. Vždycky, když inscenátoři zvolili jen část hry k hlavnímu záměru, zešedla a zchudla Lucerna. Ať šlo o Jernekovu pardubickou rokokovou idylu či o beználadovou poslední inscenaci v Národním divadle či stylově nedůsledné hradecké amatérské nastudování uvedené hry v Hronově v roce 1966.

Nelze přetvořit Jiráska, to jinak v nadpise úvahy, směřuje k celistvosti a plnosti, kterou současné divadlo Jiráskovi dluží.

1868 - 1972

Ochotnická tradice v Hradci Králové je datována právě rokem 1868, kdy byl ve městě založen spolek divadelních ochotníků Klicpera. Základním repertoárem se staly hry dramatického autora, zakladatele českého dramatu, Václava Klimenta Klicpery, který dlouhá léta v Hradci působil. V improvizovaném divadle Na Malém rynku se začalo rozvíjet české divadlo

v Hradci Králové. Jeho mecenášem se stal Jan Hostivít Pospíšil. České divadlo získalo ve městě mnoho podporovatelů a bylo rozhodnuto, že si postaví vlastní divadelní budovu, která byla otevřena slavnostním představením hry V. K. Klicpery Eliška Přemyslovna. Na jevišti divadla nazvaného jménem slavného rodáka z Chlumce nad Cidlinou se zalíbilo i mnoha slavným hercům jako byli J. Mošna, F. Šamberk, později Hana Kvapilová a také zde pracoval režisér a dramatik Jaroslav Kvapil. Zahráli si zde i Jaroslav Vojta, Eduard Kohout, Zdeněk Štěpánek, Leopolda Dostálová. O půl století později hráli na hradeckém jevišti herci Josef Bek, Robert Vrchota, Ivan Palec, Luděk Munzar a řada dalších.

Ochotnické divadlo se v Hradci Králové od svého počátku rozvíjelo a jeho rozvoj nebyl zastaven ani první ani druhou světovou válkou. Po osvobození v roce 1945 se práce souboru rozvíjí v nově intenzivnější podobě. Několikrát se zúčastňuje Jiráskova Hronova. V roce 1949 je zřízeno v Hradci Králové profesionální divadlo. Pak už následuje hledání nových možností. Odpovědí je rok 1955, kdy Závody Vítězného února budují Závodní klub ROH. V bývalém hotelu Koruna u nádraží byla vybudována také malá přitom však útulná scéna. Tam se celý soubor ihned odstěhoval. Zanedlouho, přes krizi v práci souboru na konci šedesátých let, se soubor začal zúčastňovat prvních přehlídek a soutěží a přišly také nové úspěchy.

sobota

5. SRPNA
1972
V 16.30 a 20 HODIN

DIVADELNÍ SOUBOR MALÉ DIVADLO ZK ROH
SEVEROČESKÝCH TUKOVÝCH ZÁVODŮ ÚSTÍ n. L.

MAXIM GORKIJ

VASSA ŽELEZNOVÁ

Režie: Ladislav Antony

Asistent režie: Josef Černý

Scéna a světla: Antonín Jachymstál

Kostýmy: Věra Chalupová

Představení řídí: Jiří Hlávka

OSOBY:

Vassa Borisovna

Eva Čejchanová

Sergej Petrovič Železnov

Josef Kořen

Prochor Borisovič Chrapov, bratr Vassy Vlad. Saluha-M. Cakl

Natalie)

Jana Benešová

Ludmila) dcery

Marie Hlávková

Rachel, snacha

Irena Fričová

Anna Onošenkova, Vassina sekretářka a důvěrnice M. Černá

Melnikov, člen okresního soudu

Ladislav Malý

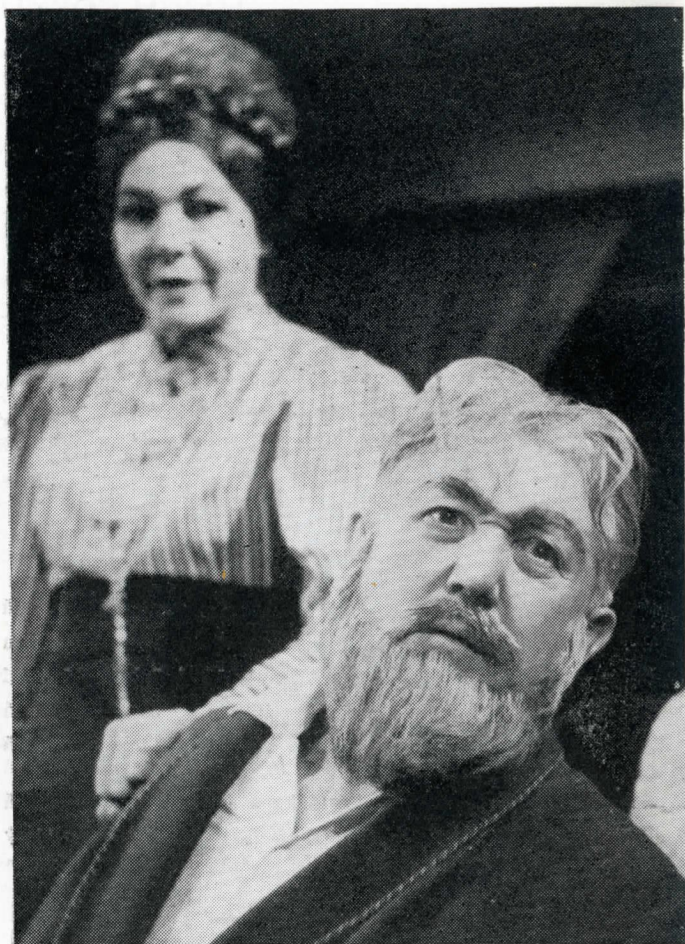
Patronát: Stavostroj, n. p.

Nové Město nad Metují

Jevgenij, jeho syn
Gurij Krotkij, správce paroplavby
Líza)
Polja) sluzky
Pjaťorkin, bývalý voják a námořník říční paroplavby J. Hlávka

Petr Frič
Jan Frič
Bohumila Antonyová
Eva Heldtová

Přestávka po prvním dějství.

MATKA SVÉ TŘÍDY

Gorkého drama je v prvé řadě obrazem rozkladu předrevolučního kupectva, nahlozaného vědomím nejistoty o trvalosti svého postavení. Zrcadlem poznání krize jejich třídy jsou děti, nechápající smysl života svých rodičů, neschopné obnovit životadárnou aktivitu třídy a zvětšit bohatství, nahromaděné léty tvrdé práce na zvelebení podniku. Stejně jako ve Vasse Železnovově a Zykovových, tak i v románech Podnik Artamonových či Foma Gordějev, cítíme konkrétně onen historický mezník soumraku vykořisťovatelské třídy. Vztah rodičů a dětí, ve Vasse to je na prvním místě motiv matky, je Gorkým důsledně využíván k analýze rozkladu měšťáctva, k vystižení konkrétní historické situace. Ljudmila říká Rašel o matce: „A tak pracujeme, mlčíme jako jeptišky, jako němý. Nic nemluvíme, ale víme, co si myslíme. Já něco zpívám. Přestanu — Vassa křičí: Zpívej! A vidím někde daleko — její dobrou, laskavou tvář...“ a Ljudmila dodává: „Podivně hezky se mi žije (podtrženo -pp-).“ A Vassa jasně řekla Rašel, s kterou se kdysi oženil její syn: „K čemu by mi byl — nemocný syn?“ Vidí ve svých dětech nástupce poslání své třídy a z tohoto pohledu měří lásku k svým dětem, měří je jako zabezpečovatele další vlády nad majetkem. Vnuk je její jedinou nadějí, ukrývá ho před světem a tajně doufá, že nezasazen nejistotou doby, dokáže jako silný jedinec postavit ještě větší obchody, nedobytné pokladny a zesílit mříže žalářů. Její vnuk je pro ni budoucím mesiášem světa Železnovův. Není to hluboká, jímavá lidská láska k dětem a vnukovi, ale mateřský cit je řízen dějinnou nutností její třídy. „Mučit mě — to má ráda“, říká o matce dcera Natalja a dodává k Ljudmile: „Ty jsi v naší rodině nejšťastnější. Vypadla jsi z rodiny. Nikomu z nás se nepodobáš.“ Ljudmila je však slabomyslná, slabý syn umírá — takové to je „osvobození“ z pout třídy. Zároveň symbolický obraz neschopnosti kohokoli z bohatých přejít do nové společnosti, která vysílá již své revoluční signály. V záse o vnuka je koncentrován obrazný smysl Vassina životního poslání a konce, kdy není schopna naplnit své mateřské poslání — obnovit životní energii rodiny a také společnosti, ke které patří. A větry ziskuchtivosti rozfoukají bohatství, loděnice, nic z toho již nezůstane. Hrouť se třída, sloup carství. A tu jsme u podtextu poslední věty hry, kdy revolucionářka Rašel klade otázku: „Co je vaše?“

Gorkého drama vzniklo roku 1910, v roce 1936 je autor pracoval pro inscenaci Ústředního divadla Rudé armády. V této druhé variantě se hrává u nás. Důležitým pramenem k poznání názoru Gorkého na postavy hry je jeho dopis S. G. Bir-

manové, částečně publikovaný ve 24. svazku Sebraných spisů M. Gorkého, vydaných nakladatelstvím Svoboda 1950. U nás hru nastudoval, jako jeden z prvních, režisér O. Stibor v Olomouci roku 1937.

Malé divadlo

Divadelní soubor oslaví v příštím roce 25 let svého působení při Závodním klubu ROH Severočeských tukových závodů v Ústí nad Labem. Divadelní soubor byl prvním kroužkem, kolem něhož začal vznikat dnešní Závodní klub. Tenkrát vystupoval ještě pod jménem Divadelní scéna Severotuk a už v prvních letech vyvíjel značnou aktivitu a získal také první umělecké úspěchy. V roce 1949 byl soubor pozván do Prahy na divadelní festival závodních klubů ROH, kde účinkoval s reporiážní hrou Vojtěcha Cacha, zasazenou do hornického prostředí DS 70 nevyjíždí. Významný úspěch na pražském festivalu otevřel souboru cestu na Jiráskův Hronov, kde vystoupil v téměř roce. Ani potom kolektiv ve svém pracovním úsilí neustal. Pomáhal plnit kulturní část patronátu mateřského podniku nad 22 vesnicemi ústeckého okresu, pomáhal v době zakládání JZD rozvíjet kulturní život na venkově.

V současné době je soubor jediným amatérským divadelním kolektivem v Ústí nad Labem. Je potěšitelné a současně pozoruhodné, že Malé divadlo takřka nezná generační problém — vedle starších a zkušenějších herců dostávají na jeho jevišti v každé inscenaci příležitost mladí lidé. Je to pro ně nejlepší herecká škola a navíc se sžívají se souborem, s divadlem. Repertoár souboru je velmi pestrý a vyhraněný. Za léta existence souboru se na jeho scéně objevily desítky premiér dosahujících mnoha repríz. Kromě toho soubor připravuje i pořady poezie, objevuje se dokonce úmysl obnovit dřívější Divadlo poezie a uplatnit aktivně dobrý vztah mladých lidí k tomuto žánru. Soubor připravuje také inscenace pro děti. V roce 1971 účinkoval na Národní přehlídce divadla pro děti v Kralupech nad Vltavou s pohádkou Josefa Kainara Zlatovláska. Mezi posledními významnými inscenacemi zaujímá zvláštní místo hra Františka Hrubína Oldřich a Božena. Národní umělec František Hrubín jedno z představení shlédl. Hra Maxima Gorkého Vassa Železnovová, která byla před publikem Malého divadla poprvé uvedena 8. prosince 1971 na závěr oslav Měsíce čs.-sovětského přátelství končí dlouhou řadu 85 premiér tohoto kolektivu.

neděle

6. SRPNA

1972

V 16.30 a 20 HODIN

PODTATRANSKÉ DIVADLO — STÁLÁ SCÉNA
SPIŠSKÁ NOVÁ VES — SOUBOR HVIEZDOSLAV

OSVALD ZAHRADNÍK

SÓLO PRO BICÍ (HODINY)

Režie: Beňo Michalský, jh.

Scéna a kostýmy: Jožo Ciler, jh.

OSOBY:

František Ábel	ing. Lad. Roštár, zasloužilý prac. v kultuře
Pavel Jesenský	ing. Peter König
Dáša Vysocká	Katarína Česlová
Reiner	Milan Šoltés
Paní Conti	Margaréta Lopatová, zasl. pracovnice v kultuře
Chmelík	Josef Gavlák
Inspektor Mič	Konštantín Palušák
Taxikář	Rudolf Novák
Zřízenec první	Ján Nalevanko
Zřízenec druhý	Ján Matiašovský
Lékařka	Eva Mrčáková

Patronát: Tepna 07.

Závodní klub ROH MAJ Hronov

SLOVENSKÁ VLNA

„Pôvodná tvorba v televízii, rovnako ako vo filme, rozhlase, divadle, to nie je iba budovanie a pestovanie národnej hrdosti, opätovne predlžovanie existencie národného povedomia s neraz príliš zdôrazňovanými nacionálnymi, či nacionalistickými pocitmi až vášňami. Pôvodná tvorba, to je podstata nášho dnešného myslenia, odrážajúceho našu dobu a ľudí v nej.“

Neřekl to u nás na otázku po smyslu nové dramatické tvorby nikdo tak přesně jako Rudolf Mrlian ve Slovenském divadle (1971, číslo 3, strana 371). V jeho odpovědi je zároveň obsaženo kritérium tvorby z hlediska společenského obsahu. Na Slovensku se v posledních létech objevují současné hry, zatímco v Čechách je situace mnohem obtížnější. Typické pro slovenskou dramaturgiu je příchod autorů z okruhu televize, filmu a rozhlasu. Ján Solovič, jehož Žebrácké dobrodružství se hojně u nás hraje, přišel z oblasti rozhlasu a televize. Osvald Zahradník autor hry Sólo pro bici (hodiny) z okruhu rozhlasu. Tato dnes nutná spojení proměňují tvářnost her, nezapřou základní autorovo řemeslo. Zahradníkova hra staví na slovním jednání, na myšlence pro kterou je vlastní příběh pozadím, konflikt ilustrací. Téma mládí a stárí tu je prověřováno vztažem k hodnotám života a k životnímu cíli. Je to otázka bolestivě palčivá spatřili-li každý z nás takové lidi, pro které přestal mít život hodnotu etickou, vnitřní a stal se souhrnem vnějších věcí, měřených jen penězi. Zahradník má za sebou několik rozhlasových časových her. (Šok, Návrat, Vražda ve Fermiho ústavu, Vidina a jiné). V soutěži o současnou hru obdržela cenu právě tato. Budeme-li ji konfrontovat s úvodní citací Mrlianovy myšlenky uvidíme, proč to tak bylo a že se tak stalo právem.

Slovenská současná dramaturgie pečlivě sbírá pramínky tvorby s převážně současnými tématy, aby vpustila divadlu tolik potřebnou injekci současnosti. Vzhledem ke kvalitativnímu současnému vzepětí slovenského divadla i mládí svých autorů má naději vytvořit proud i celou etapu.

Čtyřicet let

V kulturním a společenském životě Spišské Nové Vsi sehrávalo a sehrává významnou úlohu divadelní umění. Bylo to zřejmě už na přelomu století, kdy byla ve Spišské Nové Vsi postavena na tehdejší i na dnešní dobu reprezentační divadelní budova. Spolu s ní i rozvojem dalších materiálních podmínek se začala rozvíjet ve městě bohatá ochotnická činnost různých divadelních skupin, které působily při některých spolcích a organizacích. Umělecká úroveň představení však byla nízká. Proto 3. září 1932 bylo odhlasováno vytvoření Divadelního kroužku Hviezdoslav ve Spišské Nové Vsi, v němž se sdružili ochotníci všech polků a organizací ve městě. Stanovy kroužku velmi jasně hovořily o jeho úkolech a cílech. Byla zdůrazněna výchovná funkce divadla, byl požadován seriózní a zodpovědný přístup k divadelní práci na základě odborných znalostí, cílevědomě byla do programu zařazena otázka výchovy mladých divadelníků atd.

První období práce souboru 1933—1937 bylo naplněné snahou vytvořit pevnější repertoár a představení vyšší umělecké úrovně. Koncem roku 1937 činnost souboru v důsledku rozbití předmnichovské republiky ochabla. Dalšího rozkvetu dosáhla činnost souboru v letech 1941—44. Nejdůležitějším faktorem byla pokroková programová linie, kterou soubor a jeho umělecké vedení zvolilo s orientací na díla domácích autorů vyjadřujících protest proti tehdejšímu zřízení (Julius Barč-Ivan Masný hrnec) a zejména s orientací na ruskou klasiku (A. Suchovo-Kobylin Svatba Krečinského, Gogol Ženitba). Po zákazu další premiéry ruské klasiky v lednu 1944 se soubor opět odmíchl. Vzápětí po osvobození města začal soubor opět pracovat. Už v roce 1945 uvedl první premiéry a od té doby každoročně uvádí 2-3 premiéry, z nichž mnohé jsou věnovány významným politickým událostem. V roce 1963 vzniká Podtatranské divadlo — stálá scéna, která se stává zřizovatelem souboru Hviezdoslav. Všechny možnosti pomáhají opět uvádět 2-3 premiéry ročně s nezvykle vysokým počtem repríz (20-35). Dnes soubor patří mezi nejintenzivněji pracující soubory Východoslovenského kraje a zařadil se mezi špičkové soubory Slovenska. Za čtyřicet let práce uvedl Hviezdoslav více než 82 premiér, 632 představení, která shlédlo na 150 000 návštěvníků. Zúčastnil se mnoha soutěží a přehlídek, včetně celoslovenských přehlídek ochotnického divadla ve Spišské Nové Vsi, jejichž tradice byla vybudována právě na bohaté činnosti souboru Hviezdoslav, který má ve svých řadách dva nositele nejvyššího resortního vyznamenání Zasloužilý pracovník kultury, dva nositele medaile Belopotockého a tři nositele Zlatého Tylova odznaku.

pondělí

7. SRPNA

1972

V 16.30 a 20 HODIN

DIVADLO PRO 111 PKD ČESKÉ BUDĚJOVICE

VÁCLAV KLIMENT KLICPERA

Každý něco pro vlast

Režie: Antonín Bašta jh.

Upravil: E. F. Burian

Hudbu složil: Jaroslav Peterka

Texty písní: Eduard Váňa

Návrh scény: Ing. Ervin Sedlák

Svítlí: Jiří Kočvara a Karel Vaněk

OSOBY:

Prologus	Antonín Bašta jh.
Pan správce	František Lavička
Paní správceová	Milena Vicherková
Minka, jejich dcera	Dagmar Filipová
Karel Jesenský, rolník	Eduard Váňa
Karel Skořápka, sládek	Vladimír Rohoň
Karel Pytel, mlynář	Josef Konrád
Karel Mláto, vinopalník	Jan Chad
Karel Partes, učitelský mládenec	Stanislav Kahuda
Karla Rákosová, vdova	Kamila Šlejharová
Karla Voříšková, vdova	Jiřina Chadová
Karla Boudová, vdova	Jiřina Zahradníková
Karla Votrubová, vdova	Marie Matějovská
Služka	Doubravka Čechová
Pivovarnický uředník	Jiří Pokorný
Mlynářský uředník	Jiří Kočvara
Vinopalnický uředník	Karel Vaněk
Klavírnický uředník	Karel Tlapák

Patronát: Rubena Náchod

Den v Kocourkově

Klicperova komedie Každý něco pro vlast, napsaná r. 1829, se řadí velmi důstojně do řady slavných „kocourkiád“, jak je známe z J. Chaloupky, J. J. Langeru (jeho Den v Kocourkově, vyšel r. 1832 v Časopise českého muzea) nebo z komedie J. N. Nestroye Svoboda v Kocourkově. Není jistě náhodné, že všechny tyto uvedené práce vznikají v přibližně stejném časovém období. Po napoleonských válkách se rozvíjejí maloburžoazní vrstvy společnosti, které na válce vydělaly. V českých zemích k tomu přistupuje jejich národní vlastenectví, které v biedermaierovském kabátě bylo módou českých měst a městeček a jejich kávových společností. Ve srovnání s vlastenectvím obrozenecké generace Dobrovského nebo Jungmanna bylo to spíše vlastenčení, nebojovné a hlavně netvůrčí, které nikdy nešlo k hranici osobního nebezpečí a ohrožení majetku v době metternichovské vlády. Toto vlastenčení se třese před jakoukoli zmínkou o revoluci, o změně společenského statu quo. Pochopení širšího společenského zázemí Klicperou zobrazeného Slonova - Kocourkova, dává vyniknout společensko-kritickým hodnotám komedie a nám nezbývá než obdivovat autorův kritický pohled a osobní statečnost, protože na konci třicátých let nebylo u nás v dramatu díla tak politicky aktuálního. Falešná legenda o Klicperovi jako zobraziteli poklidných a libých časů má proti sobě několik důkazů v jeho díle samotném. Veselohra na mostě, Divotvorný klobouk a Každý něco pro vlast patří k těm nejpádňějším.

„... všichni volové do městečka mou osobou přicházejí“, hrdě sděluje jeden z měšťanů, pan Mláto, jeho cena a vlastenectví leží ve vinopalně, stejně jako pana Pytla v bohatém mlýně anebo pana Skořáčky v pivovaru. Klicperův Kocourkov je postaven na přesně viděných charakterech, rozvíjených pomocí jazyka. Pytlova denominativa se přenášejí do řeči jeho učedníka, dlouhá souvětí pana učitele dělají z jeho vojančení téměř nonsensovou záležitost. Klicpera rozvíjí situaci jako prostředek k odhalení svých hrdinů a jejich jednání až na sám kořen jejich společenské podstaty. Když ožila komedie Každý něco pro vlast na jevišti divadla D 37 v adaptaci a režii E. F. Buriana, zjistilo české divadlo, jako již před tím při Honzlově uvedení Hadriána z Římsů, jakého má vlastně dramatika. Burianova

adaptace plně pochopila aktuální smysl této komedie pro třicátá léta 20. století, kdy zase šlechtinnost a vlastenectví leželo v dobře zavedené živnosti, obchodě a továrničce či v pěkně vyvedeném velkostatku. Českému měšťáctvu zde postavil Burian nový Kocourkov, který v létech narůstajícího nebezpečí fašismu byl zrcadlem ostře varujícím a v inscenačním stylu zrcadlem řádně vypouklým. Burian zesílil účinnost hry připsanými songy a baletními vložkami a jeho inscenace vyvolala velký politický ohlas. V připsaném prologu hry říká postava V. K. Klicpery „Není mi nakloněno ani dnes divadlo, které vystavěl národ sobě.“ Není však náhoda, že jeho dílo objevuje moderní levá divadelní avantgarda ve své cestě za lidovostí divadla, v touze po zkratkovitém vyjádření a v naplnění základního cíle — divadla plně společensky zainteresovaného a také bojujícího.

O vlastních řadách

Nový soubor divadla je mladý, pracuje systematicky třetí rok. Duchovně navazuje na své předchůdce, kteří již v dřívějších dobách útočili a dokonce několikrát velice zdárně, na nejvyšší uznání v amatérském divadle. Mladí jsou především jeho členové a jejich věk může leccos omluvit, K tomu, aby mohli hrát staříčkého Klicperu a jeho figurky, musí si mnozí lepit vousy a mnohé si je zase holit.

Přes tyto vnější úpravy však nic jiného nepředstírají, aby jim nemohla být vyčítána faleš, neboť tvrdí, že i na divadle je trestná. Nejde tedy o žádné „moderní“ pojetí staré veselohry, ale pokus o dosažení jejího hlavního nervu a tím bývá v tomto žánru legrace. Od autora mají všechna práva. Vždyť se dokonce laskavě uvolil vystoupit v představení coby prologus. Zatím hrají z vlastního potěšení a soudě podle návštěvnosti v místě působení i pro potěšení návštěvníků.

Patří k různým sociálním skupinám: dělník, zemědělec, student, úředník, doktor, číšník atp. Národnostně je lze rozdělit na dvě skupiny. Češi a jeden Slovák, který na jihu Čech zdomácněl.

Inscenace hudební komedie „Každý něco pro vlast“ prošla zatím vítězným krajským festivalem v Třeboni a XIV. divadelním májem v Krnově.

Tolik zatím stručná informace o novém souboru Divadla pro 111, jehož existenci možná v Hronově pamatují z představení Hofmanova „Starosty“ a Ilonescovy aktovky „Třeštění ve dvou“.

DIVADELNÍ SOUBOR ZK ROH CHEMICKÝCH
ZÁVODŮ JIŘÍHO DIMITROVA BRATISLAVA

JULIUS BARČ-IVAN

DVA

Režie: Eugen Cako

Návrh scény: Jaroslav Hugáň

Scénu vyrobily Divadelní dílny v Trnavě

OSOBY:

August

Mauro

Ona

Stařík

Anton Ondruš

Alfréd Urbašek

Eva Dekanová

Viktor Števula

Světla: Dušan Štukovský

Zvuk: Alexander Klicha

Text: Viera Hlásna

Inspice: Ružena Urbašková

Technická spolupráce: Jozef Paško,

Lýdia Boháčová, Boris Kulišek.

Jarmila Vyletová, Ervína Fandlová

Patronát: Kovopol Police nad Metují

NEZNÁMÝ

Slovenský dramatik Julius Barč-Ivan vytvoril rozsáhlé dramatické dílo, které dodnes vzbuzuje úctu hloubkou myšlenkového odkazu a ztvárněním postupů expresionismu v nový tvar výrazově pádného a hluboce meditativního divadla. Expresionismus uplatnil v plné šíři funkci groteska v dramatu, aby podal člověka v období společenské krize měšťáckého světa v jeho nahotě, v obnažené struktuře jeho myšlenek, citů a vášní. Barč-Ivan původně kněz kalvínského ražení, se vydal na složitou cestu hledání smyslu života a postavení člověka. Aby ho našel, musil sesadit dosud řádem uznané hodnoty boha, etiky, majetku s jejich piedestalu a znovu je rozehrát na cestách groteska, víze a smutku. Drama Dva je postaveno na expresionistickém oblíbeném prvku podvojnosti, já a ne-já, já a alter ego. Nejde o fyzické dvojníky Maura a Augusta, ale o spojení dvou protikladů, které ač proti sobě nepřátelské, nelze rozpojit a nelze zahladit. Maurova životní cesta, stálý útěk před Augustem je útekem do kruhu, v jehož středu je společnost, která produkuje tuto nevyhnutelnou podvojnost. V Barč-Ivanově Diktátorovi umožňuje fyzická podobnost, aby revolucio-

nář odstranil tyрана. Ve Dvou to není možné, protože dvojnic-
tví je v nitru postav a dramatik ho obnažuje, aby zřetelně vy-
nikl jeho neúprosný vliv na člověka. Zoltán Rampák ve své
studii o dramatech Barč-Ivana (Slovenské divadlo 1971/1 str.
10) spočítal, že pojmenování Dva se objevuje jako syntaktická
jednotka ve hře celkem jedenáctkrát, hlavně v klíčových si-
tuacích. Motiv cesty a útěku není jen součástí vývinu děje,
naopak ten ozřejmuje cestu a útěk v člověku samotném.
A z toho také vychází expresionistické spojování fiktivní a re-
álné roviny, s kterým Barč-Ivan složitě pracuje, aby nás do-
vedl k poznání pravdy. Marianino štěstí je fikcí pomatence
nevině potrestaného, jemuž ironie osudu dává štěstí ve věz-
nici a předmětem štěstí je ten, který byl největším tyranem
Marianina života, její vlastní muž. Dvojenectví je komicky
kruté. Ve hře Kazatel jsou dvě hlavní postavy zcela protiklad-
né, jejich konflikt vede k zavraždění Kazatele Hercem. Herec
se však stane vlivem okolností právě Kazatelem. Mauro je
také kusem Augusta a pod vlivem okolností musí hrát jeho
úlohu. Mariana může být šťastna s mužem jedině za podmínky,
že ten je mrtev. Takový je tedy svět, v kterém pojem Dva
znamená pouto, z něhož není úniku a před bílou cestou vpřed
stojí skála. Vrstvení mnoha dějových proudů na principech
protikladů otvírá místo filosofickým úvahám o smyslu nás

samých a tedy místo vykladači, tvůrci představení. Neznámé-
ho, ve stejnojmenné hře, město nepřijalo, živý Ježíš by stejně
neměl pro společnost cenu. Lidé tráví „polovinu dne jako an-
dělé s druhou polovinou se navzájem mučí jako ďábli.“ To již
neříká Barč-Ivan, ale jeho duchovní otec A. Strinberg ve hře
Do Damašku. Nejen pro drama Dva, ale pro celé Barčovo dílo
je tady myšlenkové východisko a expresionistická dramatika
trvalou inspirací, která vydala ve třicátých a čtyřicátých le-
tech své pozdní svědectví o člověku, v jednom z nejstrašněj-
ších období lidských dějin, ve druhé světové válce.

25 let činnosti

Současně s oslavami 100. výročí založení podniku, které pro-
běhnou v příštím roce, oslaví Divadelní soubor ZK ROH Che-
mických závodů Jiřího Dimitrova své 25. výročí. Činnost sou-
boru zahájilo několik nadšenců a zanedlouho už bylo možné
hovořit o soustavné práci. Do dneška kolektiv nastudoval 39
divadelních her, s nimiž absolvoval 192 vystoupení na domácím
jevišti, v okolí Bratislavy i ve vzdálenějších místech a na
různých přehlídkách amatérského divadla. Od roku 1960 se
soubor pravidelně zúčastňuje přehlídky Hrušovské divadelní
jaro v Ostravě-Hrušov. S inscenací Dudley-Watkyň Večer při-
jde vrah se stal v roce 1966 vítězem XVI. HDJ.

Vítězstvím na krajské přehlídce Západoslovenského kraje
v roce 1968, kde uvedl hru J. B. Priestleye Poklad, získal zlatý
věnec S. Jurkoviče a poprvé se stal účastníkem celoslovenské
amatérské přehlídky, VIII. Spišské Nové Vsi. O dva roky poz-
ději byl vybrán na celoslovenskou přehlídku s inscenací hry
Ivana Bukovčana Slučka ve dvou, alebo domáca šibenica.
V tomto roce byla činnost souboru nejintenzivnější. Kromě
této hry nastudoval ještě Solovičovo Žebrácké dobrodružství
a hru J. Barč-Ivana Dva, s nimiž se úspěšně zúčastnil pře-
hlídky slovenských autorů v Palárikově Rakové.

Za dlouholetou významnou činnost ve slovenském amatérském
divadle udělilo ministerstvo kultury SSR členům souboru E.
Čakovi a A. Ondrušovi plaketu G. F. Belopotockého. Soubor je
držitelem nejvyššího podnikového vyznamenání Vzorný dimi-
trovec.

Vítězstvím na krajské přehlídce v Bratislavě v roce 1972 se
soubor už podruhé dostal na festival do Spišské Nové Vsi, kde
byl vybrán na celostátní přehlídku amatérského divadla, na
42. Jiráskův Hronov. Současně začal studovat divadelní hru
bulharského autora Ivana Radoeva o vystoupení Jiřího Dimi-
trova na Lipském procesu. Představení bude důstojným při-
spěvkem k oslavám 100. výročí založení podniku, který nese
jeho jméno.

středa

9. SRPNA
1972
V 16.30 a 20 HODIN

DIVADELNÍ SOUBOR I. ZÁVODNÍHO KLUBU ROH
ŠKODA PLZEŇ

JULIUS ZEYER

STARÁ HISTORIE

Režie: Štěpán Marovič

Asistent režie: PhMr František Jareš

Scéna: Antonín Polívka, Jan Čonka

Světla: Jan Chábera

Za herecké a technické spolupráce dalších členů Divadelního souboru I a skupiny historického šermu V. Komorouse, F. Weinfurfera, K. Bosáka, V. Hájka, T. Pecha, J. Lukeše, J. Sýkory

Patronát: JZD Velké Poříčí,
JZD Žďárky

OSOBY:

Komedie
Pandolfo
Lavinie
Zanina
Pedrolino
Lionato
Trivelino
Notář
Písař
Kuchtík
Harlekýn
Stráž

Marie Svidenská
Štěpán Marovič
Helena Fricková
Slávka Trčková
Miloslav Plas
Jiří Thurn
Bedřich Horáček
Maxa Vlasák
Jaroslav Hála
Jana Ibrová
Ludvík Léb
Antonín Polívka

HISTORIE VELMI STARÁ

Julius Zeyer se vyskytuje na dnešním jevišti jako básník Radúze a Mahuleny (1896), jeho jiskřivé a na podobenství bohaté slovo básníka žije za podpory hudby v Legendě z Erinu (1886), Šárce (1887) nebo Pod jabloní (1900). Zeyerovi bylo divadlo hudbou veršů a slov, vynalézavých rytů. Odehrávalo se však před diváky chladnými, čekajícími na velké dramatické konflikty postav. Zeyerův osud je v divadle zákonitý, ale to nemůže popřít hluboký vklad jeho poetiky divadelnímu umění a české hudební kultuře.

Stará historie vznikla roku 1882 a setkala se s neúspěchem. Vzhledem k ostatním dílům se vymyká z vývojové řady Zeyrových dramát, plných smutné mystičnosti, osudové skepsy a složité symboliky. Dramatik použil dějových prvků a schémat italské komedie dell'arte a básnicky ji ozářil atmosférou italského slunce. Postavy prozrazují zcela jasně vliv Moliérových komedií, hlavně těch, které mají blízko k frašce, farci. Jeho Sganarelů, Lékařů proti své vůli, Lidí obtížných, Janka a hlavně Trampot zamilovaných. Komédie o lásce, které brání intriky a úklady a jež musí překlenout nová lesta, je starou a osvědčenou praktikou lidového divadla. Z ní těží divadlo po staletí a stále za pochvalného potlesku publika. Vítězství mládí a jeho lásky nad zlobou stárů stojí vždycky za potlesk.

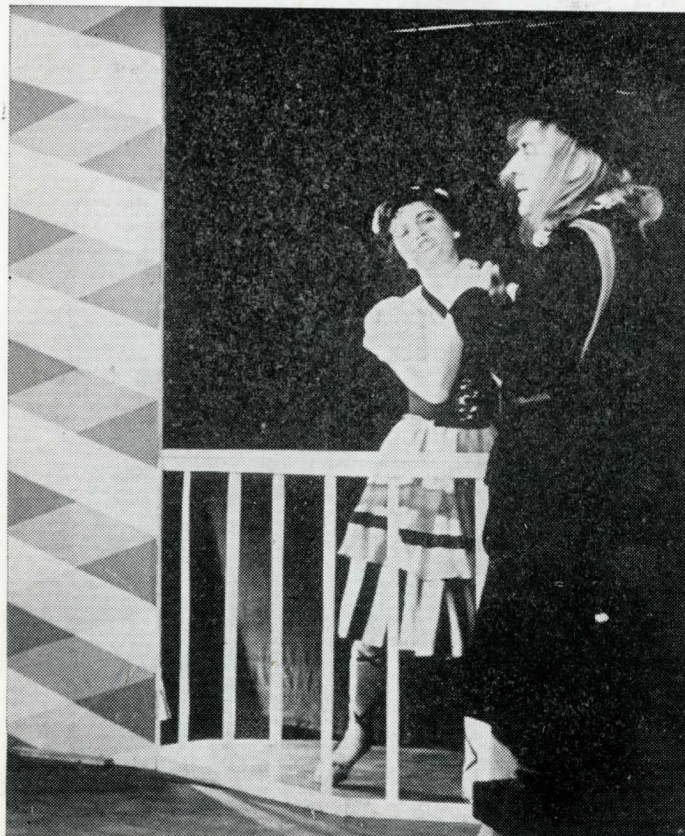
Teprve v roce 1922 při oslavách třístého výročí narození J. B. Moliéra byla znovu uvedena i Stará historie. Zeyerova hra se ukázala být hodna svého velkého vzoru, protože autor i jako překladatel (Zeyer přeložil Moliérova Šibalství Scapinova) svěmu vzoru plně rozuměl. A tak ze Zeyera žije vedle Radúze a Mahuleny i Stará historie (připomeňme si např. pražskou inscenaci z roku 1940 v Kouřilově výpravě, její uvedení na Ledeburských terasách v Praze divadlem S. K. Neumanna před několika léty). Ožívá vždycky, když se divadlo obrací ke svým prapůvodním typům a vzorům, aby načerpalo novou sílu k dalšímu vývoji. I v tom je název Stará historie více než příznačný.

PESTRÝ REPERTOÁR

Divadelní soubor I. ZK ROH Škoda Plzeň vznikl v roce 1949. Jako jeden z prvních stál u zrodu Závodního klubu ROH n. p. Škoda Plzeň. V roce 1951 nastudoval a uvedl k 100. výročí narození Aloise Jiráska historickou hru Jan Roháč z Dubě v re-

žii dr. V. Kuchynky. Tato inscenace prošla vítězně všemi stupni soutěží a přehlídek a získala první místo i na celostátní přehlídce, Jiráskově Hronově. Pro úspěšné provedení hry byl soubor vybrán v roce 1952 jako jeden z prvních amatérských kolektivů na zájezd do Vídně k obnovení kulturních styků s našimi krajany. Pro tento zájezd současně nastudoval Kvapilovu Princeznu Pampelišku.

Soubor připravuje klasický i moderní repertoár a byl zařazen mezi vyspělé soubory Západočeského kraje. Zúčastňuje se krajských přehlídek a různých divadelních festivalů jak s inscenacemi pro dospělé diváky, tak s představeními určenými dětem. Učinkoval ve Sládkově Zbirohu, Kralupech nad Vltavou, Jaroměři, Karlových Varech, Jablonci a jinde, kde získal čestná uznání. Mimo svou divadelní práci jsou členové kolektivu aktivně zapojeni do společných akcí připravovaných Městským domem osvěty — v roce 1971 se například zúčastnili 41. Jiráskova Hronova s nastudováním hry A. P. Čechova Racek. Divadelní soubor I. má za sebou bohatou činnost v Plzni i širším okolí — jen v roce 1971 uskutečnil 37 představení, připravil čtyři pásma poezie a řadu dalších samostatných pořadů v oblasti uměleckého přednesu. Za dobu své práce vytvořil soubor řadu inscenací her různých autorů — J. K. Tyla, P. Karvaše, F. Hrubína, J. Mahena, J. Zeyera, K. Čapka, A. S. Puškina, A. Arbuzova, M. Gorkého, A. N. Ostrovského, G. Hil-desheimera, J. Kesselringa, H. Ch. Andersena a dalších.

čtvrtek

10. SRPNA
1972
V 16.30 a 20 HODIN

DIVADELNÍ SOUBOR ZÁVODNÍHO KLUBU ROH
PAL MAGNETON KROMĚŘÍŽ

KAREL ČAPEK

MATKA

Režie: Jaroslav Hynek

Umělecký patronát:

A. Hajda, režisér DP Gottwaldov

Asistent režie: Květoslav Vančura

Scéna: Josef Pulec s kolektivem

Scénická hudba: Evžen Illín

Kostýmy: Vlasta Opravilová

Světla: Oldřich Rajskup

Zvuk: Jaroslav Fusek

Zvukový záznam použit se svolením
Divadla na Vinohradech, Praha

Patronát: Tepna 08, Tepna 09 Hronov

OSOBY:

Matka

Otec

Ondřej

Jiří

Kornel

Petr

Toni

Starý pán

Ženský hlas v amplionu

Mužský hlas v amplionu

Ludmila Čápková

Ludvík Tvarůžek

Mírek Večerka

Otakar Vízdal

Gustav Hrabal

JUDr. Dušan Pšenko

Ladislav Kirilenko

František Hošek

Věra Helkalová

.

Matka poznávající

Matka stojí na konci vývojové řady Čapkových dramát časově i myšlenkově. Ve hrách Loupežník (1919) Ze života hmyzu (1920), RUR (1920), Věc Makropulos (1922), Adam stvořitel a Bílá nemoc, najdeme oscilace Čapkova pragmatismu a relativismu v tématech společensky aktuálních, která v sobě skrývají obrazové podobnosti o životě člověka. Mraky fašismu se zatáhly nad Španělskem i nad Československem. Autor přichází s časovou hrou, jejíž hlavní postava Matka prožije před diváky velké poznání, které ji vtiskne do ruky zbraň; a její výzva nejmladšímu synu Tonimu „Jdi“ se stala ve světě symbolem aktivního odporu proti silám války. Rodina matky, otec a všichni synové, je souhrnem lidského usilování o čin a statečnost, souhrnem názorových proudů světa, jak je autor přesně zachytil. Tak v jedné rodině je syn fašista i syn Petr, revolucionář—komunista. Po uvedení Čapkovy Matky v Národním divadle (1938) se proti sobě postavily protichůdné názory. Pravicová kritika „přehlédla“ bojovný a apelativní význam hry a soustředila se na slabiny hry, které viděla v zjednodušené motivaci, povrchnosti charakterů postav, ve vizionářském pojetí celé základní situace. Pro marxistickou kritiku bylo v té době nepřijatelné postavení fašisty a komunisty do jedné výchozí roviny v rodině. Jan Krejčí, vedoucí zahraniční rubriky Rudého práva, vidí v tomto faktu projev Čapkova relativismu a snaží se usvědčit autora z falešnosti matčina poznání vyššího principu života. Kurt Konrád v polemice s textem hry napsal, že „puška z matčiny ruky patří Petrovi dávno před nejmladším synem Tonym.“ Všechny hlasy, které zazněly z tábora marxistické levice měly své objektivní oprávnění v kontextu rozložení společenských sil třicátých let. Přesto velký zájem o hru i v zahraničí (první zahraniční překlad hry vyšel v jugoslávském časopise Mladost), kdy v socialistických zemích (hlavně v SSSR) patřila Matka k nejhranějším Čapkovým dílům, poukázal na velkou myšlenkovou hodnotu dramatického procesu poznání hlavní hrdinky. Její vyšší životní princip, který tkví v překonání pasivního pojetí matky zroditelky života a jeho ochránitelky, je natolik obecně platný, že po letech je Matka stále aktuálně činnorodá. Přes všechny oprávněné výhrady zůstává Čapkova Matka pro svůj aktivizační smysl závažným příspěvkem k lidskému zápasu o mír a štěstí ve světě.

Spolupráce

Po roce 1952 vznikl v Kroměříži divadelní soubor, který navázal na bohaté tradice ochotnického divadla ve městě. Do roku 1956 se připravoval na své představení v různých prostorách a v tomto roce získal vlastní zařízení. Zúčastnil se celé řady soutěží a přehlídek a zařadil se tak mezi přední moravské ochotnické soubory. Před sedmnácti lety na jubilejním XXV. Jiráskově Hronově uvedl hru Magdy Matušikové Kristina. Za různorodou zájezdovou činnost a práci na venkově získal soubor Čestné uznání ministerstva školství a kultury. V místě jeho působení mu bylo uděleno vyznamenání Za zásluhy o výstavbu okresu Kroměříž.

Za dvacet let své práce uvedl soubor přes 300 představení, která shlédlo 120 000 diváků. V rámci těchto představení je zahrnuto i 86 inscenací určených dětem a 8 pořadů poezie. Pro dosažení vyšší inscenační úrovně jsou často zváni ke spolupráci profesionální režiséři. V souboru získali první divadelní zkušenosti čtyři herci a herečky, kteří po absolvování konzervatoře nastoupili dráhu profesionálních umělců.

V roce 1961 bylo v závodním klubu PAL Magneton vybudováno miniaturní jeviště pro inscenace s menším obsazením. Inszenace s větším obsazením soubor uvádí v Domě kultury v Kroměříži, kde je jeviště i sál s moderním vybavením.

pátek

11. SRPNA 1972
ZK MAJ SLAVIE
V 15 HODIN

TATABÁŇSKÁ HORNICKÁ SCÉNA TATABÁNYA —
MAĎARSKO

BÉLA ÉLESS

HRAČKY ČLOVĚKA KUKA *malé formy*

JIRÁSKOVO DIVADLO
VE 20 HODIN

BÉLA ÉLESS - TIBOR LÁSZLÓ

JENÍČEK V ŘÍŠI POHÁDEK

Patronát: ČKD závod Hronov

S Bélou Élesssem

CO BYLO ZÁKLADNOU, NA KTERÉ SOUBOR ZAČÍNAL?

V roce 1964 shromáždilo se asi tucet mladých lidí, hochů a děvčat, většinou desetiletých a několik dvacátníků, aby utvořili literární divadlo. Naše představení našla podporu se strany hornické odborové organizace a jejího kulturního střediska, se strany vedení kulturního domu. Ve svých projevech jsme byli pobádáni čistým přesvědčením a vůlí k činu mladých; v prvních dobách jsme neměli ještě žádné představy o uměleckém způsobu a problémy. Přednášely se verše a novely, kombinované do programu s hudebními čísly. Pak přišly některé moderní hry z dneška, které byly předváděny s nepatrnou výpravou, snadno pohyblivou, v komorních sálech, klu-bech a těsných prostorách dělnických domovů. Na cestě je-vištních představení byli nám popudem mladí básníci a novely popřip. reportážní hry z dneška. Úkolům, které jsme tehdy na sebe vzali, jsme ještě dnes věrni a zachovali jsme si ještě také mladistvý zápal a čisté přesvědčení.

TAKÁ SPOJOVACÍ SÍLA DRŽÍ TYTO ČINNOSTI POHROMADĚ?

Lidský organismus regeneruje se den ze dne a tak přirozenou potřebou se pro nás staly opětná setkání, výstup, hledání a utváření nových a zajímavých přednesových témat a forem. Kolegové, kteří pracují na šachtách nebo kancelářích, a členové divadla jiných povolání, účastní se zkoušek, vystupují, připravují se a argumentují — po své denní práci — týdně 10—15 hodin. Naše práce je určována upřímností, láskou k he-reckému umění, stálou touhou vystupovat před publikem a neustálým znovuutvářením lidských vztahů. Co nás spojuje, je — podle mého pocitu — všemu předcházející úcta k di-vadlu a publiku.

JAKÉ JSOU ZÁSADNÍ CÍLE SOUBORU?

Chceme celkovému umění sloužit tím, že přejímáme nejlepší a nejvážnější představení s maximálními na amatéry kladenými požadavky a při tom vykonáváme stálou a nepřerušovanou kulturní činnost vůči kulturně zaostávajícím vrstvám. Chceme, aby prestiž ochotnického divadla došla uznání u všech společenských vrstev, a chceme s plnou obětavostí všech našich členů vytvořit ještě mnoho úspěšných představení.

sobota

12. SRPNA
1972
V 15.30 a 19 HODIN

DIVADĚLKO NA KOLEJÍCH PŘI UZLOVĚM KLUBU
ROH ŽELEZNIČAR SPIŠSKÁ NOVÁ VES

JULIUS BARČ-IVAN

MATKA

Režie: Oldo Šabek

Scéna: J. Ujházi, kolektiv J. Sopúcha

Kostýmy: I. Búzová

Světla: L. Novák, A. Dorko

Inspice: A. Brezinová

OSOBY:

Matka

Paľo

Jano

Katka

Sousedka

Viera Šabeková

Róbert Jakubec

Braňo Sopúch

Irena Vretenárová

Lubica Trepáčová

Patronát: Tepna 10 Hronov

Matčina oběť

V dramate Julia Barč - Ivana představuje Matka výrazný bod právě z hlediska řešení velkého tématu matky v souvislosti s překonáním úzce živočišně chápaného mateřství. Společenským východiskem dramatu je postavení ženy v rodině s tvrdou nadvládou muže, jak to určuje všechno řád a Bůh. Barč - Ivan v této hře zachytil mnoho ze specifických rysů slovenské rodiny třicátých a čtyřicátých let. Svou téměř orthodoxní příslušnost k pozdní vlně expresionismu nezapř ani zde. Diváku nezkušenému v kompozičních principech expresionismu a v mluvě jeho výrazů se velmi těžko proniká ke smyslu tohoto pozoruhodného díla. Autor dostatečně ukázal společensky podmíněné vlastnosti rodiny, absolutnost řádu a Boha, kterou matka v pokoře činu uznává, ale ve vědomí popírá. Distancoje

se na jedné straně od Boha: „Jednou se musí říci i Jemu: Nemůže být tak, jak ty chceš!“, na druhé straně nedostatek víry v Jeho spasitelskou a ochrannou moc spatřuje jako příčinu smrti muže, kdy neměla sama v sobě dost síly, aby mu zabránila v cestě do neštěstí. Tato dvojpolovost ve vztahu k Bohu je zdrojem vnitřního napětí postavy po celou dobu. Složitost proniknutí ke hře spočívá na pochopení kompozičního promítnutí vlastností matky ve všem všudy do vývojové linie postavy syna Pala. Učí ho pokoře, neodporování zlému (bratr Jano v dětství připravuje Pala o vyřezávanou hůl, právem staršího bere otcovo dědictví a nakonec i milovanou dívku). Je mu vštěpována víra v řád, neměnitelnost věcí. Je dramatem matky, že vidí stále jasněji nevyhnutelnost konfliktu mezi oběma bratry, jejichž cesty se naprosto rozešly a musí se jednou zkřížit. Víze konfliktu mezi dětmi rozvrací vědomí matky. Není to ovšem jen její individuální problém, ale konflikt společenský, z něhož nejistota vědomí plyne. Pro Barč - Ivana je charakteristické, že hlavní významovou dějovou linii doprovází vedlejší druhá s podobným námětem. Sousedka — také matka chrání svého syna Martina před Janem, chrání i sebe před osudem Matky. Tento dějový proud funguje k hlavnímu v roli zvěstovatele faktů, potvrzení fikcí, kterými Matka tuto linii vytváří. Prolínání reálného děje a fiktivního je známost zbrání praeexpresionismu, zejména díla Strindbergova s jehož principy lze Barč-Ivanovo dílo srovnávat.

Matka řeší situaci obětí života, to je však začátek řetězu dalších obětí a jednu z nich musí vykonat Palo. To je zákonitý konec i jeho existence. Společenská vzpoura expresionismu stvořila představu nového nekanonizovaného Boha, mesiáše usazeného v lidském nitru, popírající neměnný řád a absolutní vůli. Je přítomna i zde jako princip, odhalující objektivní podmínky života postav a právě zde mohl spisovatel promluvit ke své době, která nám nyní vrací toto dílo k novým pohledům a úvahám.

Důslednost

Soubor Divadélko na kolejích při Uzlovém klubu ROH Železničář v Spišské Nové Vsi od svého založení v roce 1964 vedle dalších souborů a kroužků plní velmi důsledně své poslání. Z divadélka malých forem se stal po dvou letech divadelní soubor připravující celovečerní programy. Jeho členy jsou převážně mladí lidé, kteří svou velkou lásku k divadlu mnohokrát prokázali svou prací. Elán a nadšení členů souboru umožňuje překonávat i takový nedostatek, že soubor nemá vlastní jeviště, a proto musí zkoušet kde se dá, kanceláře nevyjímaje. Po čtyřech letech tvrdé práce začal soubor získávat svou tvář a od představení k představení rostla jeho umělecká potence. Mezi nejúspěšnější představení patří Ostrovského Nemá kocour

věčně hody, Palárikovo Dobrodružstvo pri občinkoch. S touto hrou zvítězil v Palárikově Rakové a o rok později se umístil s Matkou J. Barče - Ivana na druhém místě. K úspěšným představením souboru patří i Dámy a husaři od A. Fredra, Arbu-zovův Příběh na břehu řeky a Pucové Svět bez nenávisli. Celoslovenské divadelní soutěže se Divadélko na kolejích zúčastnilo třikrát. Dvakrát jako vítěz Východoslovenského kraje a jednou jako hostující soubor. Na Jiráskův Hronov se tento mladý kolektiv dostává poprvé. V současné době studuje soubor komedii C. Goldoniho Miran-dolina. V roce oslav 50. výročí založení KSČ a v předvolebním období uskutečnil kolektiv mnoho pěkných akcí. Jako uznání za tuto činnost mu byla udělena cena ONV. Z nastoupené cesty mladí členové Divadélka na kolejích nechtějí ustoupit i když často pracují za neuvěřitelně těžkých podmínek. Naopak. chtějí být mezi těmi prvními, kteří vždy a všude budou v ochotnic-kém divadle plnit usnesení XIV. sjezdu KSČ.

(oš.)

POROTA 42. JIRÁSKOVA HRONOVA

Jiří Beneš, vedoucí redaktor časopisu Amatérská scéna; dr. Olga Lichardová, Osvetový ústav Bratislava, dr. Marian Mikola, proděkan VŠMU Bratislava, dr. Zdeněk Dopita, profesor brněnské konzervatoře, Jaroslav Šindelář, Ústav pro kulturně výchovnou činnost — útvar ZUČ Praha, dr. Rudolf Rouček, SČDU, Koloman Čillík, režisér divadla v Banské Bystrici.

PRACOVNÍ PROGRAM 42. JH

5. srpna	v 16.30	Tisková konference
7. srpna	v 09.00	Seminář metodiků
8. srpna	v 09.00	Volná tribuna
11. srpna	v 09.00	Volná tribuna
12. srpna	v 08.30	Zasedání přípravného výboru s novináři
	v 18.30	Setkání poroty, pořadatelů a záštity

KAŽDÝ DEN V PRŮBĚHU 42. JH

12.00	rozloučení se soubory a beseda se zástupci poroty v zasedací síni MěstNV
17.30	Program na pódiu v Parku Mistra A. Jiráska
19.30	Vítání souboru před Jiráskovým divadlem
21.00	Taneční večery v ZK ROH MAJ — Slávie
22.00	Beseda patronů se souborem

VE ČTVRTEK JE VOLNÝ DEN

Slavnostní zakončení 42. Jiráskova Hronova bude v sobotu 12. srpna 1972 po skončení večerního představení asi ve 22,00 hodin a budou při něm předány diplomy a ceny souborům i jednotlivcům.

DÍLO VÁCLAVA KLIMENTA KLICPERY V TRADICI ČESKÉHO DIVADLA

PUTOVNÍ VÝSTAVA K 180. VÝROČÍ
NAROZENÍ VÁCLAVA K. KLICPERY

Připravilo Krajské kulturní středisko
v Hradci Králové

VÝSTAVNÍ HALA JIRÁSKOVA DIVADLA
OD 4. DO 12. SRPNA 1972
otevřena denně při divadelních
představeních

Přednáška Dr. Milana Obsta CSc o V. K.
Klicperovi při příležitosti setkání Kruhu
přátel Jiráskova Hronova ve Slavii
ve středu 9. srpna 1972 v 9 hodin.

42. Jiráskův Hronov — programový bulletin
přehledky.
Vydal Přípravný výbor 42. Jiráskova Hronova 1972

Texty o autorech a jejich hrách: Petr PRŮŠA
Redakce programu: Milan MAREK
Foto: Jozef Šťastný, Ladislav Jiroušek,
A. Čejchan, ČTK a archiv.
Grafická úprava programu a obálka: Jiří ZHIBO
Povoleno odborem kultury Vě KNV č. 894/kult/72
Náklad 800 ks
Výtisky Východočeské tiskárny, provoz Hronov
Cena výtisku 4,— Kčs

Tylovi je divadlo
doslova sám život.
Je to vrchol i jeho
společenského,
veřejného působení
i jeho
literárního díla,
jeho života,
první a poslední
jeho touha,
myšlenka i láska.

Odtud
mu pro divadlo
není žádná práce
dost malicherná,
i zase těžká
a závažná,
a žádná oběť
dost veliká,
aby ji nepřinesl.

Zdeněk Nejedlý

